

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

УДК 342.92: 342.7

**ПРИВОДИ ДЛЯ ПОЧАТКУ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ
ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ІР-ПРАВООПОРУШЕННЯ**

Р.С. Кірін

д.ю.н., доцент, головний судовий експерт Дніпропетровського науково-
дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (м. Дніпро)

ORCID-0000-0003-0089-4086

**REASONS FOR COMMENCEMENT OF PROCEEDINGS
IN CASES OF ADMINISTRATIVE IP-OFFENSES**

R.S. Kirin

Doctor of Law, Associate Professor, Chief Forensic Expert of the Dnipro Scientific
Research Forensic Center of the MIA of Ukraine (Dnipro)

ORCID-0000-0003-0089-4086

***Анотація:** В статті розглядаються особливості початкової стадії провадження в справах про адміністративні ІР-правопорушення. Наголошується на необхідності окремого врегулювання відносин щодо приводів для початку провадження в ІР-справах.*

***Ключові слова:** привід, підстави, провадження в справі, адміністративне ІР-правопорушення, виявлення особи, протокол*

***Annotation:** The article examines the peculiarities of the initial stage of proceedings in cases of administrative IP infringements. The author emphasizes the need for a separate regulation of relations regarding the reasons for initiating proceedings in IP cases.*

***Keywords:** reason, grounds, proceedings, administrative IP-offense, identification, protocol*

Конституційна гарантія громадянам свободи їх літературної, художньої, наукової і технічної творчості, а також захист **інтелектуальної власності (далі – ІР)**, їхніх авторських прав, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності, вимагає створення та функціонування в Україні ефективної системи охорони ІР-прав.

Взаємозв'язок ланки «держава – економіка – ІР» може бути розкритий наступними твердженнями: 1) держава не може бути незалежною без розвинутою економіки; 2) розвинута економіка держави неможлива без розвинутої державної політики захисту ІР-права.

Зокрема, ст. 54 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [1] встановлює, що захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права та/або суб'єктів суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством. При цьому варто зауважити, що саме адміністративний захист ІР-прав є не лише складовою частиною загально-правового механізму захисту цих прав, а й найбільш поширеною його юрисдикційною формою.

Водночас, на фоні достатньо високого рівня латентності адміністративних ІР-правопорушень, дослідники не приділяють необхідної уваги приводам для початку провадження у подібних справах, зосереджуючись переважно на підставах адміністративної відповідальності за порушення ІР-прав.

Відправними положеннями чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [2, 3], з якими слід пов'язувати момент початку провадження в справі про адміністративне ІР-правопорушення, є наступні:

1) судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів розглядають справи про адміністративні ІР-правопорушення, передбачені ст. 51-2 КУпАП (ст. 221 КУпАП);

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

2) адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня вчинення ІР-правопорушення, а при триваючому ІР-правопорушенні - не пізніш як через три місяці з дня його виявлення (ч. 2 ст. 38 КУпАП);

3) протокол про адміністративне ІР-правопорушення складається не пізніше 24 годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності (ч. 2 ст. 254 КУпАП).

Тож, можна констатувати, що КУпАП виділяє: а) підставу для накладення адміністративного стягнення – виявлення ІР-правопорушення; б) підставу для складання протоколу про адміністративне ІР-правопорушення – виявлення особи, яка вчинила ІР-правопорушення.

Втім така правова конструкція навряд чи логічною, адже, по-перше, не може існувати безсуб'єктне адміністративне ІР-правопорушення. Так само не може бути накладено адміністративне стягнення, якщо не встановлена особа, яка вчинила це правопорушення. Встановлення суб'єктного складу, функцій окремих суб'єктів делікту, дозволяє визначити та виокремити й ті суспільні відносини, які виступають об'єктом відповідного адміністративного правопорушення.

По-друге, процедура складання протоколу про адміністративне ІР-правопорушення є однією з початкових етапів провадження в справі. Протокол про адміністративне ІР-правопорушення складається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. При цьому, слід враховувати, що поняття «особа, щодо якої складено протокол», «особа, яка притягується до адміністративної відповідальності» та «особа, яка вчинила ІР-правопорушення» від початку провадженні в справі про адміністративне правопорушення до закінчення провадження по виконанню постанови про накладення адміністративного стягнення не завжди можуть мати повний цикл

такої послідовності щодо певної особи.

Відтак, приводом для початку провадження в справі про адміністративне ІР-правопорушення слід вважати саме факт виявлення особи, яка вчинила ІР-правопорушення.

Також слід враховувати часову послідовність стадій провадження у справах про адміністративне ІР-правопорушення, адже кожна з них має власні, внутрішні підстави для проведення. Теорія і практика свідчать про те, що в структурі та черговості першою стадією слід вважати виявлення, фіксацію факту ІР-правопорушення та попередній аналіз ситуації.

Отже, факт виявлення особи, яка вчинила ІР-правопорушення не може бути одномоментним, адже особі, яка має право складати протокол про адміністративні ІР-правопорушення, необхідно встановити наявність події і складу адміністративного ІР-правопорушення. Крім того, саме на осіб, уповноважених на складання протоколів про адміністративні ІР-правопорушення, ст. 251 КУпАП покладає обов'язок щодо збирання доказів в справі. Останніми можуть бути будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку посадова особа встановлює:

- а) наявність чи відсутність адміністративного ІР-правопорушення;
- б) винність даної особи в його вчиненні;
- в) інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Ці дані можуть бути встановлені:

- протоколом про адміністративне ІР-правопорушення;
- поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності;
- поясненнями потерпілих, свідків (за наявності);
- висновком експерта (при призначенні та/або замовленні);
- речовими доказами;
- показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками;

- протоколом про вилучення речей і документів;
- іншими документами.

Дійсно початок адміністративного провадження в ІР-справі передбачає комплекс першочергових процесуальних дій, що забезпечують: - встановлення події (факту) протиправної, винної дії (дій), яка посягає на ІР-права; - встановлення особи, що вчинила такі дії; - встановлення інших фактичних обставин у справі, їх фіксацію та кваліфікацію; - збір і аналіз доказів; - надання первинної правової оцінки скоєному.

Тобто, вчинення особою вказаної протиправної дії, яка містить склад адміністративного ІР-правопорушення, передбаченого КУпАП, є підставою адміністративної відповідальності. Так само наявність у діях особи складу адміністративного ІР-правопорушення є підставою розпочати (порушити) провадження в ІР-справі. Натомість для того, щоб виявити подію і склад адміністративного ІР-правопорушення необхідно мати привід, тобто відповідну інформацію, аналіз і оцінка якої підтверджували б чи спростовували факт протиправної дії певною особою. Тобто привід слід розглядати як джерело, що може або не може стати підставою.

Відношення до такої позиції наразі неоднозначне. Деякі вчені їх ототожнюють, іноді, визнаючи наявність, взагалі не виокремлюють, але здебільше – розрізняють. Наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України «Початок досудового розслідування» [4] слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин зобов'язаний внести відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Ці «відомості», що власне і є приводом для початку досудового розслідування, сторона кримінального провадження з боку обвинувачення

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

отримує з наступних джерел: - заява про вчинене кримінальне правопорушення;
- повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення; - самостійне
виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення
кримінального правопорушення.

Зазвичай приводом до порушення і розслідування адміністративних справ
можуть бути: - заяви (письмові або усні) свідків, потерпілих або інших
громадян; - повідомлення представників громадських організацій, посадових
осіб підприємств, установ і організацій, судових та правоохоронних органів; -
повідомлення преси та інших засобів масової інформації; - безпосереднє
виявлення порушення уповноваженою особою спеціально уповноваженого
органу.

Також, в якості прикладу, можна навести й положення ч. 1 ст. 36 Закону
України «Про адміністративну процедуру» [4], яким врегульовано підстави для
початку адміністративного провадження, а саме - адміністративне провадження
відповідно до цього закону розпочинається:

- 1) за ініціативою особи (осіб) щодо забезпечення реалізації її (їх)
права, свободи чи законного інтересу у порядку подання індивідуальної чи
колективної заяви в усній чи письмовій (електронній або паперовій) формі;
- 2) за ініціативою адміністративного органу, у тому числі у порядку
здійснення ним інспекційного (контрольного, наглядового) повноваження.

Таким чином, наразі є необхідність окремого врегулювання відносин щодо
приводів для початку провадження в ІР-справах.

Література

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 1 грудня
2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата
звернення 11.04.2024).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

1984 р. № 8073-X (статті 1-212-24). URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 11.04.2024).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня

1984 р. № 8073-X (статті 213-330). URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (дата звернення 11.04.2024).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.

№ 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 11.04.2024).

5. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17 лютого 2022

р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення 11.04.2024).